

**2019 – DOSARELE PATRIMONIULUI (XLII): „Salvați CIURDA satului”,
 în Transilvania – șura și „Quo vadis” agricultura? - regimul carnivor și
 „Ziua Laptelui” în Săsăuș - „mâna invizibilă” și „vix medicatrix naturae”!**

„Quo vadis” agricultura?
Dosarele patrimoniului (XLII)

Vechea șură
 Săsăuș 1970

Ciurda de bivoli
 vix medicatrix naturae
 puterea vindecătoare a naturii

Anul CARTH în ROMANIA
 Romanian Villages
 Explore a village and discover centuries old architecture and tradition all ways of life

Vechea casă
 acoperită cu paie

Obiectivele economiei politice:
I. A procura poporului un venit ...
II. A furniza comunității un venit suficient pentru serviciul public ...
Adam Smith

Strălucitul istoric francez Fernand Braudel (1902-1985) – artizanul conceptului de „timpuri istorice” – afirma că evoluția alimentației a fost marcată de două revoluții: prima, la sfârșitul paleoliticului, când s-a impus regimul carnivor, iar a doua în neolitic - urmare a dezvoltării culturilor de cereale - când se impunea practica fierturilor și a preparării pâinii. Adam Smith (1723-1790), autorul lucrării „Avuția națiunilor” afirma că economia politică are două obiective: «primul, de a procura poporului un venit sau o existență abundentă, al doilea, de a furniza comunității un venit suficient pentru serviciul public; propunându-și să îmbogățească poporul și suveranul”. Considerat „părintele economiei politice”, el a introdus conceptul de „mâna invizibilă”.

În Transilvania, creșterea animalelor a fost ocupație de bază, alături de cultura plantelor, majoritatea terenurilor fiind pe pantele dealurilor, vechile lunci inundabile asigurând puținele suprafețe arabile. Creșterea animalelor a asigurat necesarul traiului și excedentul necesar pentru procurarea altor mărfuri, prin schimb sau vânzare: carne, lapte, ouă, piei și lână. Numărul de animale din gospodărie a fost influențat de terenul deținut de către familie, gospodăria fiind mărturie asupra ocupațiilor tradiționale desfășurate, în timp. În multe curți se păstrează șurile, grajdurile și anexele necesare creșterii animalelor: două-trei vaci, cai (pentru tracțiune și munci agricole), doi-trei porci, 5-15 oi, iar ca păsări de curte: găini, rațe, găște și curci. În majoritatea gospodăriilor, șurile sunt structuri complexe, delimitând fundul curții și asigurând adăpostirea

furajelor/cerealelor și a animalelor mari: vite, cai, bivoli. Trainicele șuri din stejar asigură legătura dintre curte și grădină, prin trecerea transversală a carului tras de boi sau cai. Integrate perfect în peisajul cultural local, șurile au funcțiuni diverse: utilitare, protecție contra curenților de aer (în curtea gospodăriei), etc. În ultimul secol, distrugerea peisajului istoric al localităților rurale are loc mai mult sau mai puțin planificat, abandonul gospodăriilor datorându-se decedării proprietarilor, abandonul activităților agricole, dar și creșterii numărului de demolări și intervențiilor inadecvate (din necunoaștere, dezinteres sau naivitate). În caietul bilingv **“Der Holznagel”** (heft 5/2012) se prezenta și interesul pentru vechile noastre șuri: «o formă deosebit de perfidă a distrugerii a fost realizată în anii trecuți de un “comerciant de antichități” din Austria, care a folosit în avantajul său greutatea financiară ale unor cetățeni rromi. Acesta cumpără grinzi vechi de stejar, pentru a le vinde în străinătate cu adaos mare. Intenționat a motivat familia de rromi din satele cu multe case abandonate (...), să fure grinzi din case și șuri vechi, până când a adunat suficient pentru a le transporta de acolo. Este greu să dovedești acest gen de furt, căci cine poate afirma cu siguranță, din care casă provin grinzile? Cetățenii rromi afirmă că acestea ar proveni din casele lor, iar comerciantul se spală pe mâini, afirmând că ei nu ar face nimic ilegal, comerțul cu lemn nu este interzis. Nu îl mai interesează faptul că astfel se distruge câteva case și șuri sau că renovarea acestora este îngreunată considerabil...». În unele sate s-a păstrat sistemul de creștere în ciurdă a animalelor, avantajul constând în reducerea activităților efectuate de către țăranii și creșterea animalelor într-un sistem organizat - supravegheat de către autorități - în anumite perioade ale anului.

În 2007, Ecomuzeul demara campania **„SALVAȚI CIURDA SATULUI”** – **„Patrimoniu în pericol”**, făcându-se inventarieri în sate și promovându-se avantajele agriculturii de subzistență, atât pentru gospodarii satelor cât și pentru orașenii, amatori de produse 100% eco sau bio. Au fost primii pași în conștientizarea diferențelor între agricultura de subzistență, cea de semi-subzistență și agricultura modernă, intensivă (cu folosirea tehnicilor moderne, a concentratelor, pesticidelor, etc). În sudul podișului Hârtibaciului, o singură firmă colecta laptele pentru procesare și de ani buni nu plătea furnizorii, crescătorii vacilor văzându-se nevoiți să-și lichideze mica gospodărie, deși zilnic se achitau de obligațiile contractuale privind furnizarea laptelui, prin întreținerea vacuțelor, mulgerea lor și predarea laptelui la punctul de colectare. Societatea ce colecta laptele – înființată de un danez (la 1900) - activează și astăzi, promovând **„lactatele de la munte”** și valorile societății: dragoste – calitate – profesionalism, argumentul publicitar fiind: „există un loc unde cerul atinge vârfulurile înalte și ascuțite ale brazilor și soarele mângâie iarba grasă și sănătoasă a munților. Este locul în care, în cântecul armonios al talăngilor, vacuțele pasc pășuni întinse de iarbă proaspătă». În 2013, Obștea Satului Săsăuș a organizat singura ediție a sărbătorii **„Ziua Laptelui”**, fiind ultimul semnal de alarmă dat de micii crescători de vaci și producători locali de lapte, aceștia săturându-se să arunce laptele la porci, sau pe marginea șanțurilor. Optând pentru creșterea vacilor pentru carne, în multe sate efectivele de vaci de lapte au scăzut, dispărând ciurda, urmând să asistăm și la degradarea anexelor gospodărești. Aceasta în condițiile în care Food and Agriculture Organization (FAO) organizează anual **„Ziua mondială a laptelui”** (la 1 iunie) și statisticile susțin că o vacă poate asigura necesarul optim de carne pentru 6-8 locuitori, iar cel de lapte pentru 10-15 locuitori; se afirmă că creșterea bovinelor este ramură de primă importanță a agriculturii mondiale, asigurând

95% din cantitatea totală de lapte consumată pe glob, 30-35% din cea de carne și cca 90% din totalul pieilor grele prelucrate în industria tăbăcăriilor.

Și totuși, de ce peste un miliard de locuitori de pe glob suferă de subnutriție, 20-25% fiind copii sub cinci ani?

Un studiu național oficial (2007), constata că majoritatea gospodăriilor individuale dețin 1-2 vaci, din acestea 0,3% având peste 5 vaci în gospodărie; se afirma că dimensiunea mică a exploatației zootehnice nu asigură decât consumul familial, aceasta nefiind viabilă economic, omițându-se să se prezinte faptul că fiecare gospodărie asigură traiul unei familii, ocupațiile tradiționale locale fiind continuate, în beneficiul peisajului cultural și natural și al conservării patrimoniului local.

Fiind copil, am crescut la țară în colbul uliței, urmărind temător - în fiecare seară - intrarea ciurdei în sat, minunându-mă de memoria fiecărei vaci, care-și găsea încet - cu ugerele pline - drumul spre casă. Ce bun, spumos și gustos era laptele de vacă, cana din fiecare seară fiind suficientă pentru a mă îmbia la somnul cel dulce, liniștit și lipsit de griji. Bunicul mi-a pus coasa în mână, singurele satisfacții - la cositul fânului - fiind mirosul îmbătător al lucernei, trifoiului și al tuturor buruienilor preferate de vaci și privesc pe care o savuram sus, pe clăia cu fân, în carul ce se târa greoi spre casă.

Atunci nu mă întrebam: „**Quo vadis – agricultura?**”, - **ce lapte beau copiii din România?**, - **unde e mâna invizibilă?**

Cred că „**veșnicia s-a născut la sat**” și îmi este greu să accept ca satul - cu zestrea lui istorică - să nu reziste „**în veacul veacurilor**” - „**in saecula saeculorum**”. Gospodăria tradițională respectă principiile lui Hipocrate, cel care a introdus conceptul de „regimen” - „**mod de viață organizat**” și cel de „**vix medicatrix naturae**” - „**puterea vindecătoare a naturii!**”

Pentru ca toate acestea să nu dispară - în 2016 - cu sprijinul Consiliului Județean Sibiu, am militat pentru includerea practicii social-economice „**ciurda satului**”, pe Lista Patrimoniului Imaterial UNESCO!

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/dosarele-patrimoniului-xlii-salvati-ciurda-satului-in-transilvania-sura-si-quo-vadis-agricultura-regimul-carnivor-si-ziua-laptelui-in-sasaus-mana-invizibila-si-vix-medicatrix-naturae-149066.html>

În: Tribuna, 12 decembrie 2019